

Raport

Niepotrzebnie przedwczesny koniec!

Autorzy

dr inż. Cezary Odrzygóźdź

mgr inż. Jakub Szczepkowski

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych w 2024 r od Ministra Nauki w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”.

Preambuła

Drop out, będący złożonym problemem, ma istotne konsekwencje zarówno dla jednostek, jak i dla społeczeństwa jako całości, wpływając na szeroko pojęty rozwój kapitału ludzkiego, rynek pracy, a także szerokie spektrum społeczno-ekonomicznych zjawisk.

Zagadnienie to jest szczególnie istotne w kontekście współczesnych wyzwań stojących przed systemem edukacyjnym w Polsce. Pomimo rosnącego nacisku na rozwój kompetencji kluczowych, dostosowanie programów kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz inwestycji w edukację, nadal istnieje grupa młodych ludzi, która z różnych powodów rezygnuje z nauki przed osiągnięciem pełnej kwalifikacji. Jest to zjawisko wieloaspektowe, które obejmuje nie tylko uczniów szkół ponadpodstawowych, ale także studentów uczelni wyższych.

Rozpoznanie i zrozumienie przyczyn tego zjawiska wymaga nie tylko analizy krajowych danych, ale także odniesienia do szerszego, europejskiego i globalnego kontekstu. W wielu krajach przedwczesne opuszczanie szkoły wiąże się z podobnymi czynnikami, takimi jak trudności materialne, problemy rodzinne, niskie wyniki edukacyjne czy brak motywacji. Jednakże, Polska cechuje się specyficznymi wyzwaniami, które wynikają z uwarunkowań kulturowych, strukturalnych oraz systemowych. Raport ten stawia sobie za cel zidentyfikowanie tych szczególnych czynników i ich wpływu na uczniów i studentów, aby móc zaproponować efektywne działania naprawcze.

W kontekście europejskim przedwczesne opuszczanie szkoły jest jednym z kluczowych problemów, z którym mierzą się zarówno instytucje unijne, jak i poszczególne państwa członkowskie. W ramach realizacji polityki na rzecz edukacji i szkoleń, Unia Europejska wskazuje na potrzebę monitorowania zjawiska drop outu oraz wdrażania rozwiązań mających na celu ograniczenie jego negatywnych skutków. Wskaźniki przedwczesnego kończenia nauki są uważnie analizowane przez organy europejskie, które definiują cele w tym zakresie, a także promują wymianę dobrych praktyk pomiędzy państwami. Polska jako członek Unii Europejskiej, jest zobowiązana do podejmowania działań zgodnych z tymi wytycznymi, mając jednocześnie na uwadze własną specyfikę społeczną i gospodarczą.

W niniejszym raporcie zostaną przedstawione wyniki badań dotyczących przyczyn rezygnacji z nauki, zarówno na poziomie szkolnym, jak i akademickim. Zostaną one ujęte w perspektywie krajowych realiów oraz z uwzględnieniem najlepszych praktyk wypracowanych w ramach współpracy międzynarodowej. Szczególną uwagę poświęcono kwestiom społeczno-ekonomicznym, które wpływają na decyzje młodych ludzi o porzuceniu edukacji. Wnioski płynące z tego raportu mają za zadanie pomóc w stworzeniu efektywnych mechanizmów wsparcia, które pozwolą na redukcję zjawiska drop outu w Polsce.

Należy podkreślić, że drop out ma dalekosiężne konsekwencje, które nie ograniczają się jedynie do jednostkowego doświadczenia osoby rezygnującej z edukacji. Osoby, które przedwcześnie kończą edukację, są w większym stopniu narażone na problemy z zatrudnieniem, niższe dochody oraz marginalizację społeczną. Ograniczenie tego zjawiska jest zatem nie tylko kwestią indywidualną, ale także kluczowym elementem polityki społecznej i gospodarczej, mającej na celu zwiększenie poziomu wykształcenia społeczeństwa oraz jego konkurencyjności na rynku pracy.

Raport MOST jest próbą wielowymiarowego spojrzenia na problematykę drop outu, uwzględniającą zarówno uwarunkowania krajowe, jak i międzynarodowe. Jego celem jest nie tylko analiza przyczyn, ale także wskazanie rekomendacji, które będą mogły zostać wdrożone w praktyce edukacyjnej w Polsce. Rekomendacje te opierają się na wynikach badań przeprowadzonych w ramach projektu, a także na doświadczeniach innych krajów europejskich, które z powodzeniem wdrożyły rozwiązania ograniczające skalę tego zjawiska.

Raport ma stanowić nie tylko narzędzie analityczne, ale także praktyczne źródło inspiracji do podejmowania działań na rzecz poprawy sytuacji młodzieży w Polsce, tak aby każdy młody człowiek miał szansę na pełny rozwój swojego potencjału edukacyjnego i zawodowego.

Rozdział I – zdefiniować i zrozumieć

Definicja zjawiska „drop out”

Zjawisko „drop out”, czyli przedwczesne opuszczanie systemu edukacyjnego, odnosi się do sytuacji, w której uczniowie lub studenci przerywają edukację przed jej ukończeniem, nie uzyskując pełnych kwalifikacji, które byłyby zgodne z ich poziomem nauczania. W kontekście polskiego systemu edukacji „drop out” dotyczy zarówno uczniów szkół ponadpodstawowych, jak i studentów uczelni wyższych, którzy rezygnują z dalszego kształcenia przed uzyskaniem matury, dyplomu lub innego świadectwa potwierdzającego ukończenie programu nauczania.

Zjawisko to jest monitorowane zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim, w ramach polityk edukacyjnych mających na celu zwiększenie poziomu wykształcenia w społeczeństwie. Przedwczesne opuszczanie szkoły prowadzi do obniżenia szans młodych ludzi na rynku pracy, ogranicza ich możliwości rozwoju zawodowego oraz zwiększa ryzyko wykluczenia społecznego. Dlatego przeciwdziałanie drop outowi jest kluczowym elementem strategii edukacyjnych wielu krajów.

W ramach niniejszego raportu skupimy się głównie na badaniu zagadnienia związanego z systemem szkolnictwa wyższego.

Krajowe przyczyny drop outu

Zjawisko drop outu w Polsce różni się w zależności od poziomu edukacji oraz regionu kraju. Na poziomie szkół ponadpodstawowych problem ten występuje częściej wśród uczniów techników oraz szkół branżowych, podczas gdy w szkołach ogólnokształcących odsetek przedwczesnych odejść jest nieco niższy. W kontekście edukacji wyższej, drop out częściej dotyczy studentów kierunków technicznych oraz ścisłych, gdzie wymagania edukacyjne są wysokie, a wsparcie dydaktyczne ograniczone.

W Polsce istnieje również regionalne zróżnicowanie w poziomie drop outu. W województwach wschodnich, o niższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, wskaźniki te są wyższe niż w regionach zachodnich, gdzie dostęp do edukacji i możliwości rozwoju są większe. Ważnym czynnikiem jest także różnica między obszarami wiejskimi a miejskimi – młodzież z mniejszych miejscowości częściej rezygnuje z kontynuacji nauki, co wiąże się z ograniczonym dostępem do szkół wyższego poziomu oraz brakiem infrastruktury wspierającej proces edukacyjny.

W Polsce zjawisko przedwczesnego opuszczania szkoły ma wielorakie przyczyny, które można podzielić na czynniki indywidualne, społeczno-ekonomiczne oraz systemowe. Na podstawie analiz literaturowych można wyróżnić kilka kluczowych czynników:

1. **Problemy materialne** – Niska sytuacja ekonomiczna rodzin jest jednym z głównych powodów rezygnacji z nauki. Młodzież, szczególnie z obszarów wiejskich i mniejszych miast, zmuszona jest do podejmowania pracy zarobkowej w celu

wsparcia rodziny, co często koliduje z edukacją. Trudności finansowe ograniczają również dostęp do dodatkowych zajęć, materiałów edukacyjnych oraz możliwości rozwoju.

2. **Brak wsparcia rodzinnego i środowiskowego** – Niewystarczające zaangażowanie rodziców w proces edukacyjny dziecka, brak stabilnych warunków życia rodzinnego (np. problemy zdrowotne, przemoc, uzależnienia) oraz niska świadomość wartości wykształcenia to kolejne ważne czynniki przyczyniające się do drop outu.
3. **Trudności w nauce** – Uczniowie i studenci, którzy borykają się z niskimi wynikami edukacyjnymi, często tracą motywację do kontynuowania nauki. Brak odpowiedniego wsparcia dydaktycznego, zarówno ze strony nauczycieli, jak i innych specjalistów edukacyjnych, może prowadzić do zniechęcenia oraz rezygnacji z dalszego kształcenia.
4. **Problemy emocjonalne i psychologiczne** – Coraz większa liczba młodych ludzi doświadcza problemów związanych ze zdrowiem psychicznym, takich jak stres, depresja czy zaburzenia lękowe. Te czynniki, szczególnie gdy nie są odpowiednio rozpoznane i leczone, mogą prowadzić do wycofania się z procesu edukacyjnego.
5. **Niska atrakcyjność systemu edukacyjnego** – Dla wielu uczniów i studentów programy nauczania są niedostosowane do ich zainteresowań oraz potrzeb. Brak praktycznych umiejętności, niewystarczająca liczba zajęć przygotowujących do realiów rynku pracy oraz mała elastyczność ścieżek kształcenia mogą skutkować rezygnacją z nauki.

Wyżej wskazane przyczyny należą do grupy przyczyn indywidualnych oraz socjalno-ekonomicznych, które powiązane są z sytuacją jednostki. Ponadto mamy do czynienia z czynnikami instytucjonalnymi tj.

1. Niedopasowanie programu studiów

Programy nauczania na polskich uczelniach często zawierają nadmierną ilość treści teoretycznych, przy niewystarczającej liczbie zajęć praktycznych. Studenci oczekują przygotowania do pracy zawodowej, co wymaga praktycznego podejścia, a nie wyłącznie wiedzy akademickiej. Wiele kierunków nie dostosowuje się do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Brakuje także aktualizacji programów, co prowadzi do nauczania przestarzałych informacji. Często przedmioty specjalistyczne są oferowane dopiero na późniejszych etapach studiów, co zniechęca studentów do kontynuacji nauki. Studenci pierwszych lat mogą mieć trudności z dostrzeżeniem wartości studiowanego kierunku z powodu ogólnikowości przedmiotów. Brak jasnej ścieżki kariery po ukończeniu studiów demotywuje, zwłaszcza na kierunkach humanistycznych i ścisłych. Niski poziom zaangażowania wykładowców w unowocześnianie treści dydaktycznych dodatkowo potęguje problem. Niektóre kierunki nie oferują studentom możliwości wyboru

specjalizacji, co ogranicza ich indywidualny rozwój. Poziom trudności programu studiów może być również niewłaściwie zbalansowany – niektóre kursy są zbyt wymagające, inne zaś niewystarczająco angażujące. W efekcie studenci tracą motywację, czując się nieprzygotowani do wyzwań na rynku pracy. Zderzenie oczekiwań studentów z rzeczywistością programu nauczania jest jedną z głównych przyczyn rezygnacji. Brak przejrzystości w celach edukacyjnych programu prowadzi do poczucia straty czasu wśród studentów. Niewystarczające wsparcie ze strony uczelni w dostosowywaniu programów do indywidualnych potrzeb również wpływa negatywnie. Programy studiów często nie uwzględniają rosnącej roli umiejętności miękkich, takich jak komunikacja czy praca zespołowa.

2. Problemy organizacyjne i komunikacyjne na uczelniach

Złożoność procedur administracyjnych jest jednym z największych problemów polskich uczelni. Studenci często napotykają trudności w załatwianiu spraw związanych z zapisami na zajęcia, sesjami egzaminacyjnymi czy organizacją praktyk. Brak jasnych informacji o wymaganiach akademickich wprowadza zamieszanie i frustrację. Komunikacja między studentami a administracją uczelni jest często niewystarczająca. Elektroniczne systemy zarządzania studiami bywają niedopracowane, co utrudnia dostęp do harmonogramów czy wyników egzaminów. Studenci odczuwają brak spersonalizowanego wsparcia, zwłaszcza na pierwszych latach studiów. Organizacja zajęć jest często mało elastyczna, co utrudnia pogodzenie nauki z pracą lub innymi obowiązkami. Opóźnienia w przekazywaniu informacji o zmianach w harmonogramach wpływają na poczucie chaosu. W wielu przypadkach studenci nie mają możliwości wyrażania opinii na temat jakości zajęć czy pracy wykładowców. Problemy związane z niejasnym systemem oceniania również przyczyniają się do zniechęcenia. Brakuje efektywnych mechanizmów pomocy studentom w trudnych sytuacjach życiowych, takich jak problemy zdrowotne czy finansowe. Słaba organizacja praktyk zawodowych i ich ograniczona dostępność podważa wartość praktyczną studiów. Wydziały często działają w izolacji, co utrudnia współpracę między różnymi jednostkami uczelni. Brak regularnych konsultacji z przedstawicielami studentów sprawia, że ich potrzeby są pomijane. Infrastruktura uczelniana, w tym biblioteki czy laboratoria, bywa niedostosowana do liczby studentów. Problemy te prowadzą do ogólnego poczucia braku wsparcia i motywacji wśród studentów.

3. Trudności finansowe studentów

Koszty związane z nauką na uczelni wyższej stanowią istotną barierę dla wielu studentów. Nawet w przypadku studiów stacjonarnych na uczelniach publicznych, koszty życia w miastach akademickich są znaczne. Wynajem mieszkań, opłaty za media i codzienne wydatki bywają trudne do pokrycia, zwłaszcza dla studentów pochodzących z mniej zamożnych rodzin. Brak wsparcia w postaci stypendiów socjalnych lub ich niewystarczająca wysokość pogłębia problem. Studenci często muszą podejmować

pracę zarobkową, co ogranicza ich zaangażowanie w naukę. Godzenie pracy i studiów prowadzi do przemęczenia i spadku efektywności w obu tych obszarach. Dodatkowe opłaty za materiały dydaktyczne, egzaminy poprawkowe czy uczestnictwo w praktykach zawodowych są kolejnym obciążeniem finansowym. W przypadku studiów niestacjonarnych dochodzą opłaty czesnego, które bywają bardzo wysokie. Niektóre uczelnie nie oferują elastyczności w zakresie harmonogramu zajęć, co zmusza studentów do rezygnacji z pracy lub ograniczenia czasu na naukę. Koszty transportu, zwłaszcza dla osób dojeżdżających z odległych miejscowości, również wpływają na decyzję o porzuceniu studiów. Wiele uczelni nie oferuje wystarczającego wsparcia finansowego w sytuacjach kryzysowych, takich jak nagłe problemy zdrowotne. System stypendialny bywa mało przejrzysty, co ogranicza jego dostępność dla potrzebujących. Brak dostępnych kredytów studenckich na korzystnych warunkach sprawia, że wielu studentów rezygnuje z dalszej edukacji. Uczelnie rzadko organizują programy wsparcia dla studentów w trudnej sytuacji finansowej, np. poprzez fundusze zapomogowe. Problemy te szczególnie dotyczą studentów pochodzących z obszarów wiejskich lub małych miast, gdzie dochody rodzin są niższe. W efekcie trudności finansowe stają się jednym z kluczowych czynników decydujących o rezygnacji ze studiów.

4. Selekcyjność systemu szkolnictwa wyższego

Niska jakość edukacji na poziomie średnim często przekłada się na problemy studentów z adaptacją do wymagań uczelni wyższej. System przyjmowania wszystkich chętnych, bez względu na wyniki maturalne, prowadzi do obniżenia jakości kształcenia na niektórych kierunkach. Brak odpowiednich narzędzi selekcji kandydatów skutkuje przyjmowaniem osób, które nie są odpowiednio przygotowane do nauki na poziomie akademickim. W wielu przypadkach studenci pierwszego roku nie posiadają wystarczających umiejętności, by sprostać wymaganiom uczelni. Problem ten dotyczy szczególnie kierunków technicznych i ścisłych, które wymagają zaawansowanej wiedzy i umiejętności. Uczelnie rzadko oferują kursy wyrównawcze, które mogłyby pomóc w nadrobieniu braków. Brak efektywnej selekcji sprawia, że studenci o różnych poziomach umiejętności uczą się razem, co wpływa na jakość zajęć. Presja związana z konkurencją na rynku pracy powoduje, że wiele osób podejmuje studia, mimo braku realnego zainteresowania kierunkiem. System edukacji średniej często nie przygotowuje uczniów do samodzielności, której wymaga edukacja wyższa. Brak mentoringu i wsparcia na pierwszym roku studiów dodatkowo pogłębia problem. Uczelnie rzadko monitorują postępy studentów i nie podejmują działań naprawczych w przypadku problemów. Ograniczenia w liczbie miejsc na kierunkach prestiżowych powodują, że studenci wybierają kierunki mniej interesujące, co zwiększa ryzyko drop-outu. Selekcyjność na poziomie rekrutacji nie jest równoważona odpowiednim wsparciem w trakcie studiów, co prowadzi do wysokiej liczby rezygnacji. W efekcie selekcyjność systemu szkolnictwa wyższego w Polsce bywa postrzegana jako nieefektywna, przyczyniając się do problemu drop-outu.

Zagraniczne przyczyny drop outu – kontekst międzynarodowy

Zjawisko drop outu występuje również w innych krajach, choć jego przyczyny mogą różnić się w zależności od specyfiki systemów edukacyjnych oraz warunków społeczno-ekonomicznych. Na przykład w krajach takich jak Stany Zjednoczone, drop out jest często związany z wysokimi kosztami edukacji wyższej oraz nierównościami społecznymi i rasowymi. W krajach rozwijających się, takich jak Indie czy Nigeria, przyczyny te mają często charakter strukturalny i obejmują ograniczony dostęp do szkół, zwłaszcza na obszarach wiejskich, oraz konieczność wczesnego podejmowania pracy zarobkowej.

W Europie zjawisko to jest przedmiotem szczególnej uwagi w kontekście realizacji celów strategii „Europa 2020”, która zakładała ograniczenie wskaźnika przedwczesnego kończenia nauki do poziomu poniżej 10% w całej Unii Europejskiej. W ramach realizacji tej strategii, państwa członkowskie wdrażają różnorodne działania mające na celu ograniczenie drop outu, w tym programy wsparcia finansowego, rozwój doradztwa zawodowego, a także zwiększenie elastyczności systemów edukacyjnych.

Średni wskaźnik drop-out w Unii Europejskiej w 2021 roku wynosił 9,7% i był zgodny z celem UE, zakładającym obniżenie tego odsetka do poziomu poniżej 10%. W porównaniu z 2002 rokiem, kiedy wskaźnik wynosił około 17%, widać znaczną poprawę (<https://education.ec.europa.eu>¹). Jednakże różnice między krajami członkowskimi pozostają istotne. W Hiszpanii wskaźnik drop-out wynosił w 2021 roku około 13,3%, a na Malcie – 12,5%, co stanowi jedno z najwyższych wartości w Europie. Z kolei w krajach skandynawskich, takich jak Szwecja (7,2%) i Finlandia (7%), przedwczesne kończenie nauki jest znacznie rzadsze². Polska wyróżnia się na tle innych państw Europy Środkowo-Wschodniej relatywnie niskim wskaźnikiem drop-out, który w 2019 roku wynosił 5,2%. To efekt inwestycji w edukację zawodową oraz wsparcia dla uczniów zagrożonych wykluczeniem. Jednocześnie kraje takie jak Włochy (12,7%) czy Rumunia (15%) nadal zmagają się z wysokimi wskaźnikami przedwczesnego kończenia nauki. Przyczyny tego zjawiska są złożone. Należą do nich m.in. trudności ekonomiczne rodzin, brak wsparcia psychologicznego oraz ograniczony dostęp do wysokiej jakości edukacji. Ponadto pandemia COVID-19 pogłębiła problem w niektórych krajach, wprowadzając nowe wyzwania związane z nauką zdalną.

Unia Europejska promuje różne strategie mające na celu przeciwdziałanie drop-out. W krajach skandynawskich szczególną uwagę zwraca się na programy „second chance schools”, które oferują młodzieży alternatywne ścieżki edukacyjne. Niemcy z kolei stawiają na edukację zawodową, łączącą naukę teoretyczną z praktyką w przedsiębiorstwach, co znacząco zmniejsza ryzyko przedwczesnego opuszczenia systemu edukacji. W efekcie wskaźnik drop-out w Niemczech wynosi zaledwie 5,8%.

---

¹ <https://education.ec.europa.eu>

² <https://op.europa.eu>

W Hiszpanii i Włoszech programy stypendialne i wsparcie w środowiskach o niskich dochodach mają na celu przeciwdziałanie problemowi, ale efekty tych działań wymagają dalszej analizy. Polska kładzie duży nacisk na rozwój szkolnictwa zawodowego i doradztwa zawodowego w szkołach, co przynosi wymierne efekty. Kluczowym narzędziem monitorującym zmiany w systemach edukacji w Europie jest Monitor Kształcenia i Szkolenia prowadzony przez Komisję Europejską. Analizy wskazują na konieczność dalszych inwestycji w edukację oraz wsparcie dla grup najbardziej narażonych na ryzyko wykluczenia.

Metodologia

Cel

Celem niniejszego badania jest analiza planów edukacyjnych maturzystów oraz studentów pierwszych lat studiów oraz ich obaw związanych z podjęciem i realizacją studiów wyższych. Wyniki tego badania mają na celu zidentyfikowanie czynników prowadzących do rezygnacji ze studiów, znanego jako dropout, oraz opracowanie rekomendacji, które pomogą w eliminacji tego zjawiska w Polsce.

Grupa badawcza

Badanie było przeprowadzone wśród maturzystów i studentów pierwszych lat studiów, którzy planują podjąć studia po ukończeniu szkoły średniej lub dopiero rozpoczęli kształcenie. Badanie objęło uczniów liceów ogólnokształcących oraz techników w Polsce, oraz studentów pierwszego roku studiów. Metoda badawcza opierała się na przeprowadzeniu ankiety w formie kwestionariusza online. Dzięki temu możliwe było dotarcie do szerokiego grona maturzystów oraz zapewnienie anonimowości uczestników, co powinno wpłynąć na szczerść odpowiedzi.

Metoda badawcza

Ankieta składa się z 24 pytań podzielonych na sześć części. Pierwsza część dotyczy danych demograficznych, takich jak płeć, wiek oraz typ szkoły. W drugiej części uczestnicy odpowiadają na pytania dotyczące zamiarów podjęcia studiów, wybranego kierunku oraz motywacji do jego wyboru. Trzecia część koncentruje się na obawach i motywacjach związanych z edukacją, identyfikując obawy maturzystów oraz źródła ich motywacji do podjęcia studiów. Czwarta część dotyczy wsparcia i informacji, w której badani oceniają dostępne formy wsparcia oraz poziom informacji o kierunkach studiów. Piąta część poświęcona jest zjawisku dropoutu, gdzie uczestnicy odpowiadają na pytania dotyczące przyczyn rezygnacji ze studiów oraz propozycji działań, które mogłyby zminimalizować problem. Ostatnia część ankiety umożliwia uczestnikom zgłoszenie dodatkowych uwag i sugestii.

Procedura Przeprowadzenia Badania

Procedura przeprowadzenia badania obejmuje kilka kluczowych kroków. Najpierw ankieta została zaprojektowana w formie elektronicznej przy użyciu narzędzia Google Forms. Następnie link do ankiety został udostępniony w szkołach średnich oraz do pierwszorocznych studentów polskich uczelni. Badanie prowadzone było przez okres dwunastu tygodni, aby umożliwić jak najszersze dotarcie do grupy docelowej. Uczestnicy mieli możliwość wypełnienia ankiety w dogodnym dla siebie czasie, co zapewniło anonimowość i szczerść odpowiedzi.

Analiza danych

Analiza danych obejmowała kilka etapów. Zastosowane zostały metody analizy statystycznej, takie jak analizy opisowe oraz analizy korelacji i regresji, które pozwoliły zidentyfikować zależności między zmiennymi. Wyniki analizy zostały zinterpretowane w kontekście postawionych hipotez oraz celu badania, co umożliwiło wyciągnięcie wniosków dotyczących obaw maturzystów oraz przyczyn rezygnacji ze studiów.

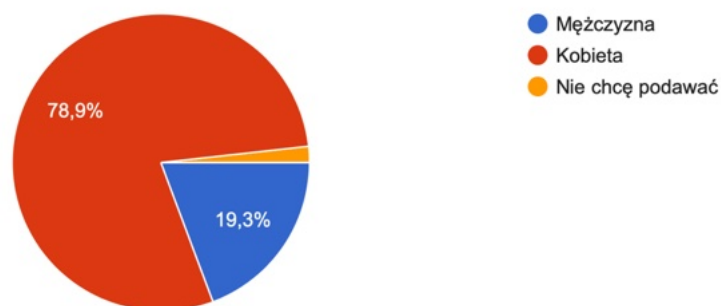
Wyniki badań

I Dane demograficzne

Ankietę wypełniło 57 osób. W badaniu wzięło udział 45 kobiet, 11 mężczyzn oraz jedna osoba, która nie chciała podać płci.

Płeć

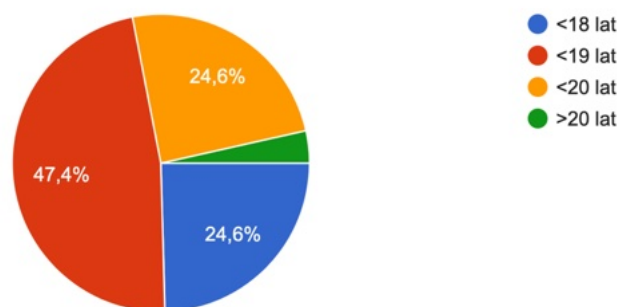
57 odpowiedzi

Wśród respondentów 47,4% osób stanowiły osoby <18 roku życia (11 osób, 19,3%); <19 roku życia (27 osób, 47,4%); <20 roku życia (14 osób, 24,6%); >20 roku życia (2 osoby, 3,5%).

Wiek

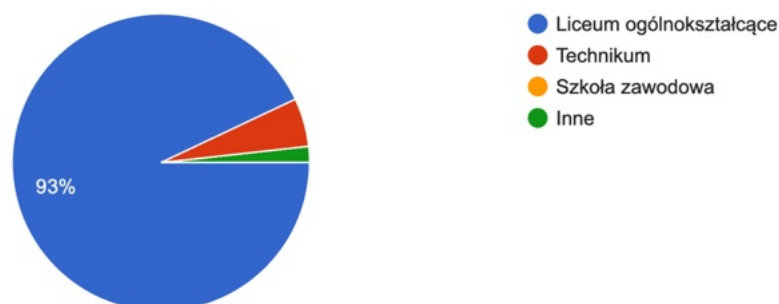
57 odpowiedzi

Respondentami były osoby kształcące się w liceach ogólnokształcących (53 osoby, 93%), technikach (3 osoby, 5,3%), innych (1 osoba, 1,8%).

Typ szkoły szkoły średniej, którą kończysz/skończyłeś/skończyłaś

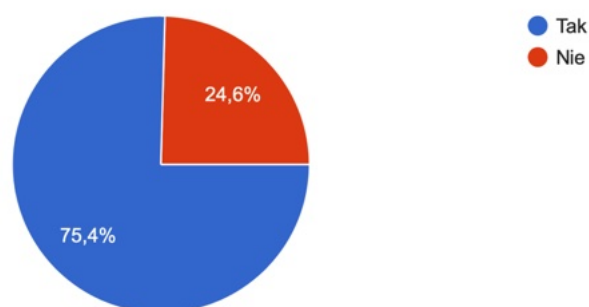
57 odpowiedzi

Osoby wypełniające stanowią tegorocznych maturzystów w 43 osobach (75,4%), zaś 14 osób (24,6%) jest maturzystami z lat poprzednich. Ankietowani zadeklarowali, że 75% z nich w tym roku będzie zdawało maturę.

Jestem tegorocznym maturzystą/maturzystką (matura zdawana w 2024 roku)

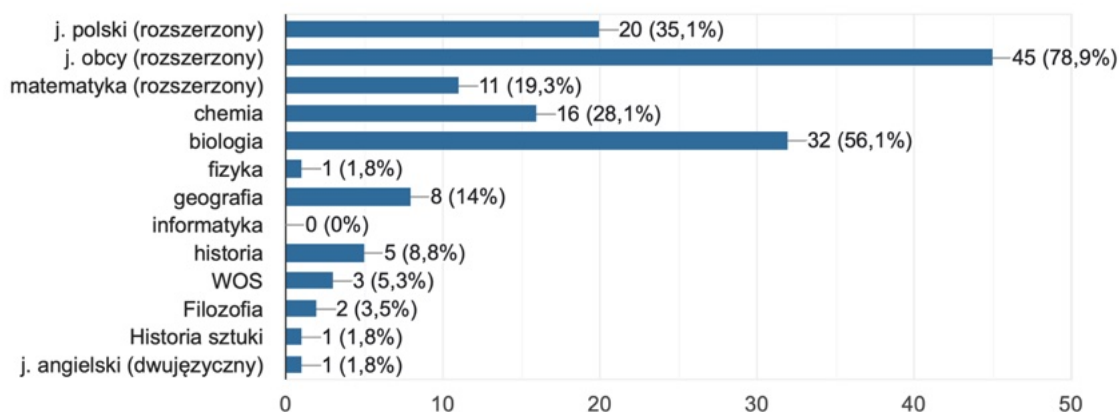
57 odpowiedzi

Wśród respondentów większość wskazała, że zdawała język obcy na poziomie rozszerzonym (45 osób, 78,9%). Drugim przedmiotem była biologia (32 osoby, 56,1%). Trzecim ze znaczną reprezentacją był język polski (poziom rozszerzony) (20 osób, 35,1%). Kolejne w kolejności były chemia (16 osób, 28,1%), matematyka (poziom rozszerzony) (11 osób, 19,3%), geografia (8 osób, 14%), historia (5 osób, 8,8%), WOS (wiedza o społeczeństwie) (3 osoby, 5,3%), filozofia (2 osoby, 3,5%), historia sztuki i język angielski (dwujęzyczny) (po jednej osobie, 1,8% każda). We wskazanej grupie nikt nie zdawał matury z informatyki. Autor ankiety, celowo nie dopytywał o maturę podstawową z języka nowożytnego, języka polskiego oraz matematyki, które stanowią element obligatoryjny całego procesu kształcenia i zdawania matury. Lista wszystkich badanych przedmiotów zdawanych na maturze została sporządzona z wykluczeniem niektórych przedmiotów mianowicie język mniejszości etnicznej (język łemkowski), język łaćniński i kultura

antyczna, język mniejszości narodowej (wybór spośród następujących języków: białoruski, litewski, niemiecki, ukraiński), język regionalny (język kaszubski). Autor raportu, wybrał wyłącznie przedmioty, które powszechnie wykładane są w całym kraju, bez uwzględniania specyfiki regionalizmu i mniejszości³.

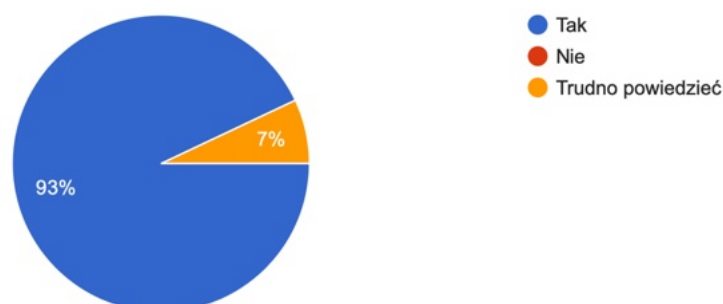
Z jakich przedmiotów (nie wliczając obowiązkowych) planujesz zdawać lub zdawałeś/aś maturę
57 odpowiedzi

Wśród respondentów 93% (53 osoby) deklaruje chęć realizacji kształcenia na studiach dziennych, 7% (4 osoby) deklaruje zaś brak zdecydowania (trudno powiedzieć).

II Plany i rozwój naukowy (dodatkowe dane informacyjne)

Czy zdecydowałeś/aś się na studia dzienne?
57 odpowiedzi

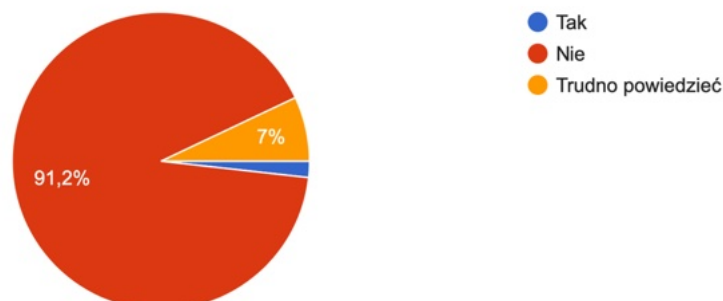
Wskazane wyniki większościowo potwierdzają, że respondenci nie decydują się/ nie planują się zdecydować na studia zaoczne (52 osoby, 91,2%). Czterech respondentów wskazało odpowiedź Trudno powiedzieć (7%). Jedna osoba dopuszcza możliwość realizacji studiów zaocznych (1,8%), co nie stoi w sprzeczności z wyżej przedstawionym wynikiem, gdyż w ramach tego pytania nie dokonano zawężenia czasowego oraz nie

³ <https://www.gov.pl/web/edukacja/egzamin-maturalny2>

wykluczono możliwości studiowania dwóch kierunków równoległe, jednego zaocznie, drugiego dziennie.

Czy zdecydowałeś/aś się podjąć się studiów zaocznych?

57 odpowiedzi

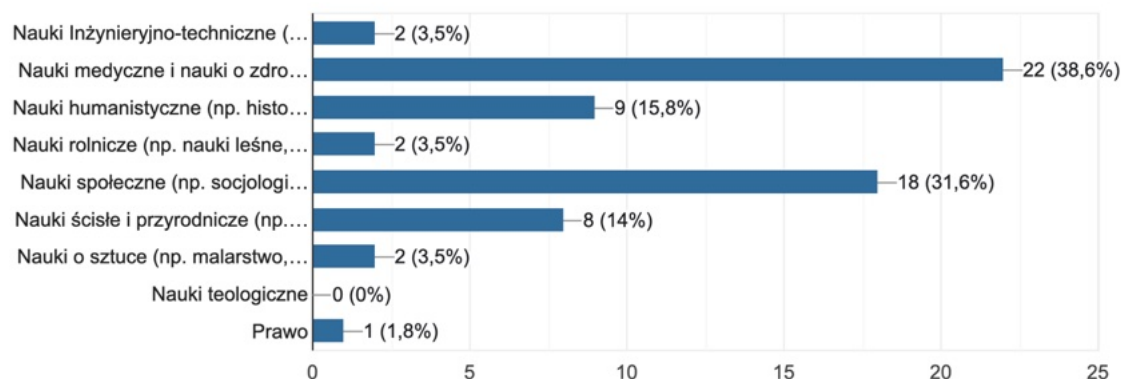
W ramach badania zbadano jaki rodzaj nauki wybierają respondenci, zgodnie z klasyfikacją dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych⁴. Zgodnie z wynikami w największej reprezentacji są nauki medyczne i nauki o zdrowiu (22 osoby, 38,6%). W następnej kolejności znajdują się nauki społeczne (18 osób, 31,6%). Trzecią najliczniej reprezentowaną dziedzinę nauk stanowią nauki humanistyczne (9 osób, 15,8%). Następnie w kolejności znajdują się nauki ścisłe i przyrodnicze (8 osób, 14%). Ostatecznie nie było osób, które zdecydowały się na kształcenie w ramach nauk teologicznych. 6 osób w sposób równomierny podzieliły się na nauki inżyniersko-techniczne, nauki rolnicze, nauki o sztuce (3,5% każda). Jedna osoba wskazała kierunek studiów, zamiast dookreślić dziedzinę naukową. Wskazana osoba powinna zostać sklasyfikowana w ramach dziedziny nauk społecznych, co na etapie analizy będzie uwzględniane.

⁴<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.gov.pl/attachme nt/77ced6fc-ccdb-44c2-a1f2-7c6531882b6f&ved=2ahUKEwi65dGwjP-JAxWJKBAIHRIKAGIQFnoECBoQAQ&usg=AOvVaw0AyfyaBOYA5x2ZS7krxwTr>

Jaki jest to rodzaj kierunku studiów? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

57 odpowiedzi

Preferencje związane ze wskazaniem na wybór konkretnych kierunków wskazują, że najistotniejszym faktorem jest zainteresowanie osobiste (50 osób, 87,7%). Drugim, powodem jest perspektywa zatrudnienia (w domyśle, łatwość ze znalezieniem pracy) (25 osób, 43,9 %). Trzecim najczęściej podawanym argumentem stanowiły wysokie zarobki (16 osób, 28,1%). W ramach czynników mających wpływ na podjęcie decyzji, respondenci wskazali zalecenia nauczycieli/rodziców (8 osób, 14%). Rodzinna tradycja była determinantą dla dwóch osób (3,5%). Wyłącznie jedna osoba wskazała chęć pomagania i zmienianie świata na lepsze jako przyczynę wyboru kierunku (1,8%).

Pytanie to było wielokrotnego wyboru w celu ustalenia szerokiego spektrum przyczyn związanych z wyborem wskazanego kierunku. Należy mieć na względzie, że wybory nie pozycjonują odpowiedzi i nie nakładają na nie żadnej wagi. Niniejsza sytuacja pozwala na szerszą interpretację wyników.

Preferencje dotyczące wyboru kierunków studiów pokazują, że głównym czynnikiem, który kieruje studentami w tym zakresie, jest osobiste zainteresowanie (87,7%). To potwierdza teorie psychologiczne, które podkreślają znaczenie pasji i wewnętrznej motywacji w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych. Zgodnie z teorią autodeterminacji, wewnętrzna motywacja (np. chęć realizacji własnych zainteresowań) jest silniejszym i bardziej trwałym czynnikiem niż motywacje zewnętrzne (Deci & Ryan, 2000)⁵. Wybór kierunku zgodnie z osobistymi pasjami może prowadzić do większej satysfakcji z nauki i lepszych wyników, ponieważ uczniowie są bardziej zaangażowani w proces edukacyjny.

Drugim, istotnym czynnikiem motywującym do wyboru kierunku jest perspektywa zatrudnienia, co pokazuje rosnącą wagę praktycznych aspektów edukacji, takich jak możliwość łatwego znalezienia pracy po ukończeniu studiów. To zjawisko jest zgodne z

⁵ Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). *The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior*. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

teorią inwestycji w kapitał ludzki, która podkreśla, że decyzje edukacyjne są w dużej mierze uzależnione od oczekiwanych korzyści ekonomicznych związanych z wyborem konkretnego zawodu (Becker, 1993)⁶. Podjęcie decyzji na podstawie szans zawodowych jest również odzwierciedleniem trendu wzrostu znaczenia pragmatyzmu w edukacji wyższej.

Wyniki wskazują również na duży wpływ zarobków na wybór kierunku (28,1%), co wskazuje na ekonomiczne motywacje przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych. Wyższe zarobki są często postrzegane jako efekt zdobycia specjalistycznej wiedzy, co jest zgodne z klasyczną teorią ekonomiczną, w której wykształcenie jest traktowane jako inwestycja w przyszłe dochody (Becker, 1993).

Mniejsze znaczenie mają natomiast zalecenia nauczycieli, rodziców, czy rodzinnych tradycji, co może świadczyć o większej autonomii w podejmowaniu decyzji edukacyjnych wśród współczesnych studentów. Współczesne badania pokazują, że młodsze pokolenia częściej kierują się własnymi zainteresowaniami i pragmatyzmem, a nie oczekiwaniami rodzinnymi czy społecznymi (Schwartz, 2010)⁷.

W kontekście współczesnych trendów w edukacji wyższej, wybory kierunków studiów często są zdeterminowane przez równowagę między osobistymi preferencjami a oczekiwaniami rynku pracy. Z tego względu młodzi ludzie szukają studiów, które oferują nie tylko satysfakcję intelektualną, ale także przyszłe korzyści zawodowe.

Podsumowując, preferencje dotyczące wyboru kierunków studiów wśród badanych wskazują na dominację motywacji wewnętrznych (osobiste zainteresowania) oraz pragmatycznych (perspektywa zatrudnienia i zarobki). Mniejsze znaczenie mają natomiast czynniki zewnętrzne, takie jak rekomendacje rodzinne czy tradycje. Takie wyniki są zgodne z obserwowanymi trendami w literaturze, które wskazują na rosnącą autonomię decyzji edukacyjnych oraz pragmatyzm w wyborze ścieżki zawodowej (Deci & Ryan, 2000; Becker, 1993; Schwartz, 2010).

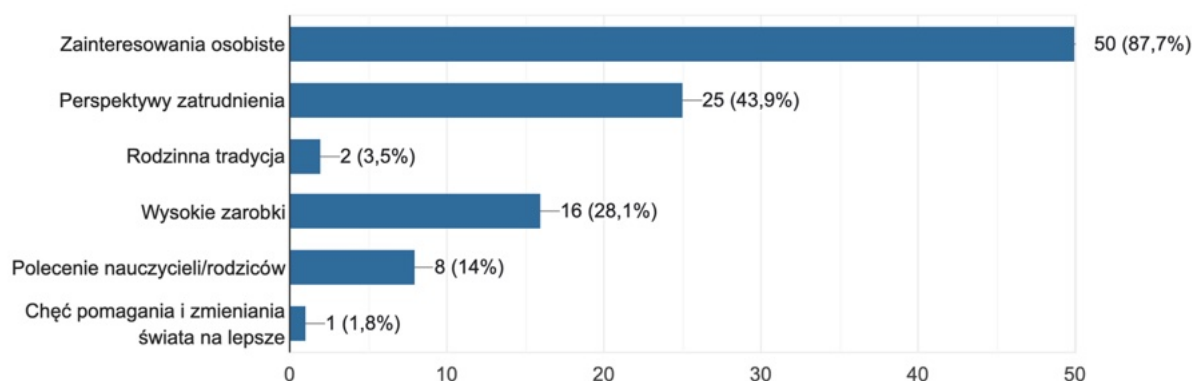
---

⁶ Becker, G. S. (1993). *Human capital: A theoretical and empirical analysis with special reference to education*. University of Chicago Press.

⁷ Schwartz, S. J. (2010). *Identity and culture: Helping students find their way*. *Educational Psychology Review*, 22(1), 49-69.

Dlaczego wybierasz ten kierunek? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

57 odpowiedzi

W ramach badania badano także motywacje, które determinują chęć realizacji dalszego kształcenia na studiach wyższych. Zgodnie z wynikami najczęściej wskazywano chęć uzyskania lepszej pracy (34 osoby, 59,6%). Kolejno wskazywano chęć zdobycia wiedzy, chęć samodoskonalenia, możliwość usamodzielnienia (32 osoby, 56,1%). Przez 26 (45,6%) ankietowanych wskazywano także chęć poznania nowego środowiska jako czynnik determinujący potrzebę dalszego kształcenia. Rzadziej wybieranymi czynnikami były wymagania rynku pracy (13 osób, 22,8%), oczekiwania rodziny (10 osób, 17,5%), prestiż (9 osób, 15,8%), otoczenie (8 osób, 14%), oczekiwania społeczne (7 osób, 12,3%), spełnienie marzeń (1 osoba, 1,8%), przedłużenie kształcenia (1 osoba, 1,8%).

Pytanie to było wielokrotnego wyboru w celu ustalenia szerokiego spektrum przyczyn związanych z wyborem wskazanego kierunku. Należy mieć na względzie, że wybory nie pozycjonują odpowiedzi i nie nakładają na nie żadnej wagi. Niniejsza sytuacja pozwala na szerszą interpretację wyników.

Zgodnie z literaturą, edukacja wyższa jest często traktowana jako kluczowy element w dążeniu do poprawy sytuacji zawodowej, co znajduje odzwierciedlenie w wynikach badania. Przypisuje się jej rolę w podnoszeniu kwalifikacji, co zwiększa konkurencyjność na rynku pracy (Boud, 2006)⁸.

Motywacje związane z chęcią zdobycia wiedzy, samodoskonalenia oraz usamodzielnienia również wpisują się w szersze koncepcje rozwoju osobistego. Badania nad motywacjami edukacyjnymi pokazują, że studenci często traktują kształcenie jako narzędzie do realizacji własnych aspiracji rozwojowych (Deci & Ryan, 2000)⁹. Koncentracja na osobistym rozwoju i samodzielności jest szczególnie widoczna w

⁸ Boud, D. (2006). *Enhancing learning through self-assessment*. Routledge.

⁹ Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). *The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior*. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

kontekście psychologicznych teorii motywacji, które wskazują na znaczenie autonomii i kompetencji w procesie kształcenia (Ryan & Deci, 2002)¹⁰.

Mniejsza rola innych czynników, takich jak oczekiwania rodziny, prestiż czy spełnianie społecznych oczekiwań, może sugerować, że współczesna młodzież kładzie większy nacisk na realizację własnych celów niż na spełnianie zewnętrznych oczekiwań, co może być związane z rosnącą indywidualizacją oraz ewolucją wartości społecznych w kontekście edukacji wyższej (Schwartz, 2010)¹¹.

Z drugiej strony, obecność takich motywacji jak „poznanie nowego środowiska” wskazuje na społeczne i kulturowe aspekty kształcenia. Współczesne środowisko akademickie staje się miejscem nie tylko nauki, ale także kształtowania tożsamości społecznej i kulturowej, co może wpływać na decyzje młodych ludzi dotyczące wyboru dalszej edukacji (Tinto, 1993)¹².

III Obawy i motywacje

Najczęściej wskazywaną obawą były trudności w nauce, które zadeklarowało 47 osób (82,5%). Kolejną istotną kwestią był brak dostatecznej ilości czasu – wskazało ją 31 respondentów (54,4%). Niepewność co do przyszłości była trzecim najczęściej wskazywanym problemem, na co zwróciło uwagę 25 osób (43,9%). Wysoką presję społeczną jako obawę związane ze studiowaniem przez 17 osób (29,8%), natomiast wysokie koszty studiowania zadeklarowało 16 respondentów (28,1%). Rzadziej wskazywano brak wsparcia ze strony rodziny (5 osób, 8,8%), problemy zdrowotne (7 osób,

¹⁰ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2002). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.

¹¹ Schwartz, S. J. (2010). *Identity and culture: Helping students find their way*. *Educational Psychology Review*, 22(1), 49-69.

¹² Tinto, V. (1993). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition*. University of Chicago Press.

12,3%), strach przed profesorami, brak znajomości, nieodnalezienie się w nowej grupie, samodzielne życie czy obawy dotyczące nowych osób, na które można trafić w czasie studiów – każdą z tych opcji wybrała 1 osoba (1,8%).

Najczęściej wskazywaną obawą były trudności w nauce, co zadeklarowało 82,5% respondentów. Jest to zgodne z wynikami innych badań, które podkreślają, że jednym z głównych stresorów związanych z edukacją wyższą jest trudność w dostosowaniu się do wysokich wymagań akademickich (Misra & McKean, 2000). Trudności te mogą wynikać z intensywności programu nauczania, a także z konieczności samodzielnego zarządzania czasem i materiałem edukacyjnym, co wiąże się z potrzebą rozwoju samodyscypliny i efektywnych strategii uczenia się.

Kolejną istotną obawą, związaną z brakiem dostatecznej ilości czasu (54,4%), można interpretować w kontekście rosnącej liczby obowiązków, jakie studenci muszą wykonywać równoległe z nauką – od pracy zawodowej po życie towarzyskie i inne obowiązki codzienne. W literaturze wskazuje się, że zarządzanie czasem jest jednym z kluczowych wyzwań dla studentów, które może negatywnie wpływać na ich wyniki akademickie oraz samopoczucie (Britton & Tesser, 1991).

Obawa związana z niepewnością co do przyszłości (43,9%) jest również znaczącym czynnikiem, który może wynikać z trudności w przewidywaniu przyszłych perspektyw zawodowych oraz z obaw o konkurencyjność na rynku pracy po ukończeniu studiów. Zjawisko to jest dobrze udokumentowane w literaturze, gdzie młodzi ludzie często odczuwają presję związaną z koniecznością znalezienia zatrudnienia w niepewnej gospodarce (Heinz, 2002). Ta niepewność może prowadzić do lęków związanych z przyszłością zawodową, co negatywnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa i satysfakcji z wyboru ścieżki edukacyjnej.

Mniejsze obawy, takie jak presja społeczna (29,8%) czy wysokie koszty studiowania (28,1%), również wskazują na istotne problemy, z którymi borykają się studenci. Wysoka presja społeczna może wynikać z oczekiwań związanych z osiągnięciami akademickimi oraz z koniecznością sprostania standardom narzucanym przez otoczenie. Presja ta jest często związana z obawą przed porażką i negatywnymi konsekwencjami niezrealizowania oczekiwań (Smetana & Daddis, 2002). Koszty studiowania stanowią kolejny istotny czynnik, który może wpływać na decyzje dotyczące wyboru uczelni i kierunku studiów, a także na ogólny poziom stresu związany z edukacją wyższą.

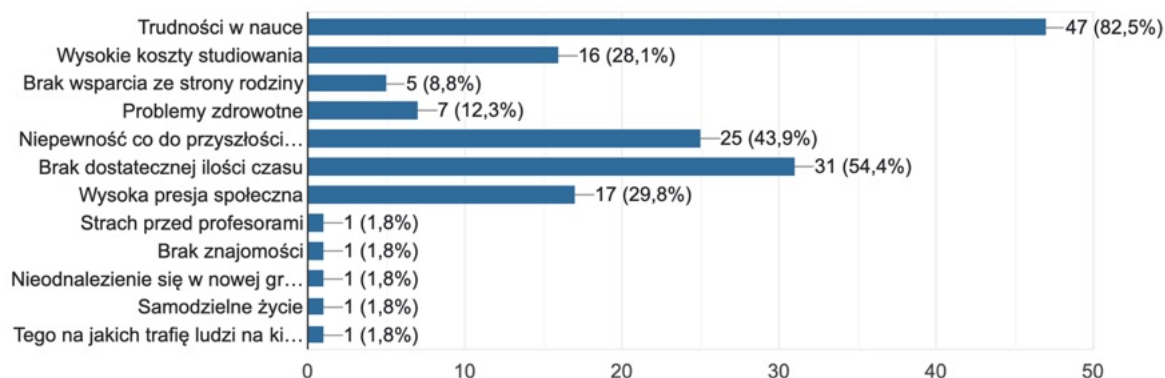
Rzadziej wymieniane obawy, takie jak brak wsparcia ze strony rodziny (8,8%) czy problemy zdrowotne (12,3%), wskazują na mniejsze, ale nadal istotne kwestie związane z adaptacją do życia akademickiego. Choć nie są one tak powszechne, mogą stanowić barierę w pełnym zaangażowaniu w życie akademickie i w dążeniu do sukcesów edukacyjnych.

Podsumowując, wyniki wskazują, że głównymi obawami studentów są te, które związane są bezpośrednio z wyzwaniami akademickimi (trudności w nauce, brak czasu,

niepewność przyszłości), a także z presją społeczną i kosztami edukacji. Te obawy są zgodne z wcześniejszymi badaniami dotyczącymi stresu i lęków związanych z edukacją wyższą. Istnieje wyraźna potrzeba wsparcia studentów w zakresie zarządzania stresem oraz przygotowania ich do wyzwań związanych z samodzielnym życiem akademickim (Misra & McKean, 2000; Heinz, 2002).

Jakie są Twoje główne obawy związane ze studiowaniem? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

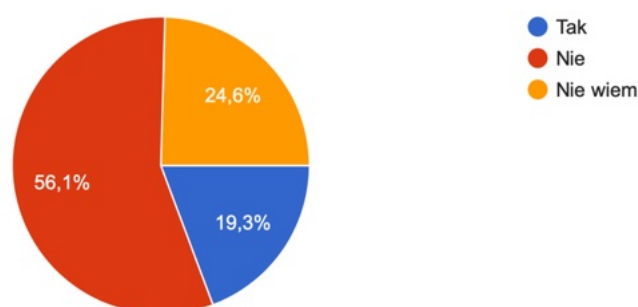
57 odpowiedzi

Na podstawie przedstawionego wykresu kołowego dotyczącego możliwości rezygnacji ze studiów wynika, że większość ankietowanych, bo 56,1%, zadeklarowała, że nie rozważa takiej możliwości. Natomiast 24,6% respondentów nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie, wskazując odpowiedź „Nie wiem”. Jedynie 19,3% osób dopuszczało możliwość rezygnacji ze studiów.

Czy dopuszczasz możliwość zrezygnowania ze studiów?

57 odpowiedzi

IV Rezygnacja ze studiów

Respondenci wskazali, że głównymi przestankami związanymi z rezygnacją ze studiów są trudności w nauce, które zadeklarowało 8 osób (72,7%). Niepewność co do przyszłości była kolejnym istotnym czynnikiem, wskazaną przez 4 osoby (36,4%). Wysoką presję społeczną jako powód rezygnacji wskazały 3 osoby (27,3%). Pozostałe czynniki, takie jak wysokie koszty studiowania, brak wsparcia ze strony rodziny oraz problemy zdrowotne, zostały wskazane przez po 2 osoby (18,2%). Brak dostatecznej ilości czasu został natomiast zadeklarowany przez 1 osobę (9,1%). Niniejsze pytanie było dostępne wyłącznie dla osób, które stwierdziły, że dopuszczają możliwość rezygnacji ze studiów.

Wyniki dotyczące powodów rezygnacji ze studiów wskazują, że głównymi czynnikami skłaniającymi do tej decyzji są trudności w nauce oraz niepewność co do przyszłości. Trudności akademickie, wskazane przez 72,7% respondentów, są jedną z najczęstszych przyczyn rezygnacji ze studiów. W literaturze akademickiej trudności związane z nauką są często wskazywane jako główny stresor, który wpływa na decyzję o przerwaniu studiów. Badania pokazują, że uczniowie, którzy nie radzą sobie z wymaganiami programowymi, częściej rezygnują z nauki (Misra & McKean, 2000). Trudności te mogą wynikać z braku efektywnego zarządzania czasem, braku wsparcia czy problemów ze zrozumieniem materiału, co może prowadzić do frustracji i ostatecznej decyzji o rezygnacji.

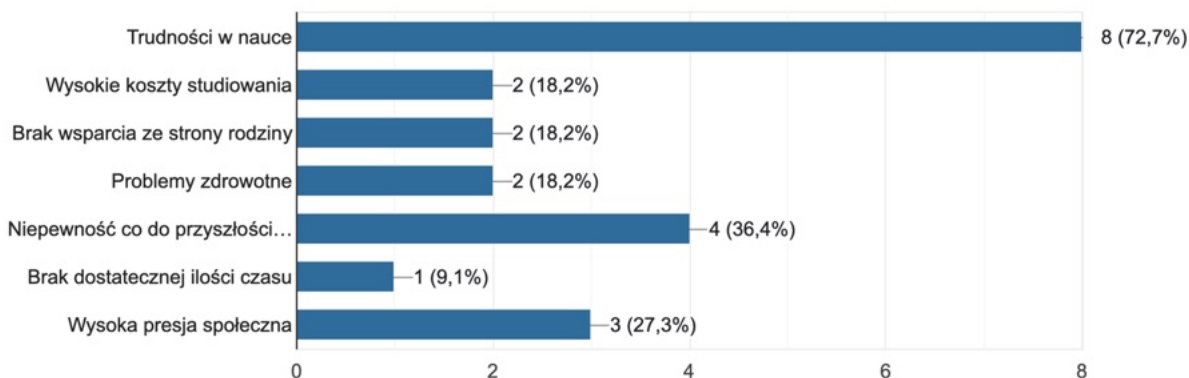
Kolejnym istotnym czynnikiem, wskazanym przez 36,4% respondentów, była niepewność co do przyszłości. Jest to częsty problem wśród studentów, którzy obawiają się, że ukończenie studiów nie zagwarantuje im stabilnej pracy. Współczesne badania nad motywacjami studentów wskazują na rosnącą niepewność związaną z przyszłymi perspektywami zawodowymi, co może wpływać na decyzje o kontynuacji nauki (Heinz, 2002). Ta niepewność może wynikać z trudności na rynku pracy oraz z obawy przed niskim zatrudnieniem lub brakiem odpowiednich ofert pracy po zakończeniu edukacji.

Wysoka presja społeczna, wskazana przez 27,3% respondentów, również jest znaczącym czynnikiem przyczyniającym się do rezygnacji ze studiów. Współczesne młode pokolenie boryka się z rosnącą presją osiągnięcia sukcesów akademickich, zawodowych i społecznych. Tego typu presja może prowadzić do wypalenia zawodowego i stresu, co z kolei wpływa na decyzję o przerwaniu edukacji (Smetana & Daddis, 2002).

Pozostałe czynniki, takie jak wysokie koszty studiowania, brak wsparcia ze strony rodziny oraz problemy zdrowotne, zostały wskazane przez mniejszą liczbę respondentów, ale nadal stanowią ważne przeszkody. Wysokie koszty edukacji to rosnący problem, szczególnie w krajach, gdzie studia wymagają dużych nakładów finansowych, a brak wsparcia rodziny może utrudniać przetrwanie w trudnych warunkach edukacyjnych. Problemy zdrowotne mogą z kolei wpływać na zdolność do koncentracji na nauce oraz angażowania się w życie akademickie.

Jakie są główne przesłanki związane z rezygnacją ze studiów? (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

11 odpowiedzi

V Wsparcie i informacja

Respondenci wskazali, że najczęstsze wsparcie w wyborze studiów związane było z działaniem rodziny (42 osoby, 73,7%). Ponadto starsi koledzy mieli wpływ na podjęcie decyzji przez ankietowanych (14 osób, 24,6%). Dziesięć osób (17,5%) wskazało, że nie otrzymało wsparcia przy wyborze studiów. Nauczyciele dla 8 osób stanowiły osoby wspierające w podejmowaniu decyzji w wyborze studiów. Respondenci wskazali doradców zawodowych jako jednostki udzielające wsparcia w wyborze studiów (6 osób, 10,5%).

Wyniki dotyczące źródeł wsparcia przy wyborze studiów pokazują, że kluczową rolę w podejmowaniu decyzji edukacyjnych odgrywa rodzina, która stanowi najczęstsze wsparcie, wskazane przez 73,7% respondentów. W literaturze jest powszechnie przyjęte, że rodzina pełni fundamentalną rolę w procesie podejmowania decyzji o dalszej edukacji, zwłaszcza w kontekście młodszych osób, które często kierują się rekomendacjami i oczekiwaniami rodzinnymi (Eccles et al., 2003). Wspierający wpływ rodziny może być zarówno pozytywny, oferując doradztwo, jak i negatywny, gdy rodzina wywiera presję dotyczącą wyboru konkretnego kierunku studiów. Jednakże, niezależnie od charakteru wsparcia, rodzina pozostaje głównym źródłem informacji i doradztwa w tym zakresie.

Kolejnym istotnym źródłem wsparcia są starsi koledzy, którzy pomagają młodszym kolegom w podjęciu decyzji o wyborze studiów, co wskazało 24,6% respondentów. Wspólne doświadczenia w trakcie nauki mogą stanowić cenne źródło informacji, a starsi koledzy mogą pełnić rolę mentorów, dzieląc się własnymi doświadczeniami i udzielając rad, co jest potwierdzone w literaturze dotyczącej roli mentorów i grup rówieśniczych w procesie podejmowania decyzji (Hurtado et al., 1999).

Z kolei 17,5% respondentów stwierdziło, że nie otrzymało żadnego wsparcia przy wyborze studiów, co może sugerować, że część młodych ludzi podejmuje tę decyzję samodzielnie

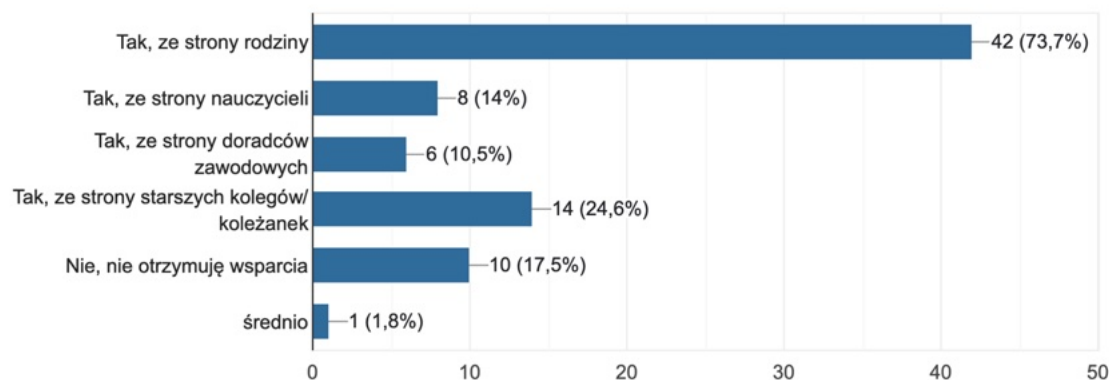
lub nie czuje się wystarczająco wspierana przez otoczenie. Współczesne badania nad autonomią w podejmowaniu decyzji wskazują, że młodsze pokolenia mogą coraz częściej kierować się własnymi preferencjami i przekonaniem, a niekoniecznie zasięgać opinii rodziny czy innych osób (Schwartz, 2010).

Mniej powszechnym, ale również istotnym źródłem wsparcia, byli nauczyciele (8 osób, 14%), którzy, choć odgrywają mniej znaczącą rolę niż rodzina, nadal mają wpływ na decyzje edukacyjne, zwłaszcza w kontekście doradztwa zawodowego w szkołach średnich. Nauczyciele mogą pełnić funkcję doradców, pomagając uczniom zrozumieć różnorodne opcje edukacyjne i dostosować wybór studiów do ich predyspozycji oraz rynku pracy.

Doradcy zawodowi, którzy stanowią wsparcie dla 10,5% respondentów, pełnią specjalistyczną rolę, oferując profesjonalne porady dotyczące wyboru kierunków studiów oraz karier zawodowych. W literaturze podkreśla się znaczenie doradztwa zawodowego w pomaganiu młodym ludziom w wyborze ścieżki kariery, szczególnie w kontekście dynamicznego rynku pracy, na którym decyzje edukacyjne mają kluczowy wpływ na dalszy rozwój zawodowy (Brown, 2002).

Czy otrzymujesz/otrzymałeś wsparcie w wyborze studiów? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

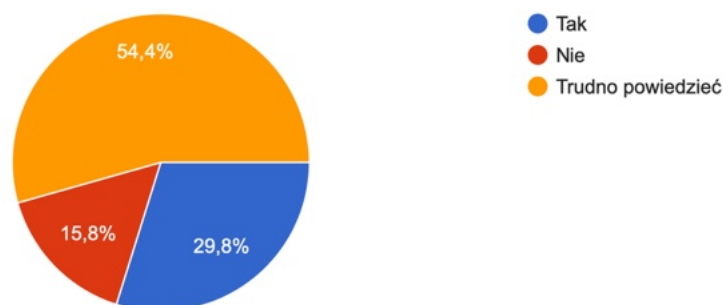
57 odpowiedzi

W badaniu dotyczącym dostępności informacji na temat kierunków studiów i rynku pracy 29,8% respondentów stwierdziło, że posiadało wystarczającą ilość informacji. Odpowiedź negatywną wskazało 15,8% badanych, natomiast 54,4% ankietowanych miało trudności z jednoznaczną oceną dostępności tych informacji.

Czy uważasz, że masz/miałaś wystarczającą ilość informacji na temat kierunków studiów i rynku pracy?

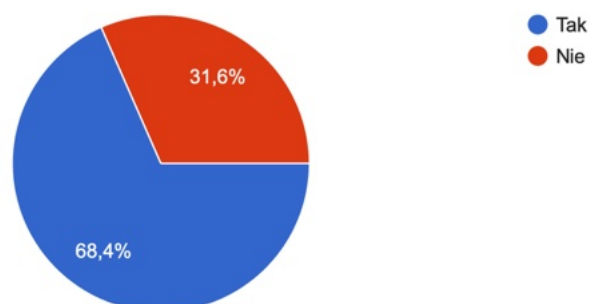
57 odpowiedzi

Respondenci wskazali, że 68,4% z nich uczestniczyło lub planuje uczestniczyć w dniach otwartych uczelni lub innych wydarzeniach informacyjnych na temat studiów, podczas gdy 31,6% zadeklarowało brak takiego udziału.

Czy uczestniczyłeś lub planujesz uczestniczyć w dniach otwartych uczelni lub innych wydarzeniach informacyjnych na temat studiów?

57 odpowiedzi

Respondenci zostali zapytani o korzystanie z usług doradztwa zawodowego w swoich szkołach. 7% wskazało, że korzysta z takich usług regularnie, 33,3% korzystało z nich okazjonalnie, 54,4% zadeklarowało, że nie korzystało z takich usług, a 5,3% stwierdziło, że nie wiedziało o ich dostępności.

Czy korzystasz/korzystałeś z usług doradztwa zawodowego w swojej szkole?

57 odpowiedzi

VI Opinia na temat dropoutu

Respondenci wskazali główne przyczyny rezygnacji ze studiów. Najczęściej wymieniano brak zainteresowania kierunkiem (47 osób, 82,5%), trudności naukowe (34 osoby, 59,6%) oraz złe decyzje życiowe (33 osoby, 57,9%). Problemy finansowe zostały wskazane przez 27 osób (47,4%), a problemy zdrowotne przez 8 osób (14%). Najrzadziej jako przyczyny rezygnacji podawano presję rodziny (1 osoba, 1,8%) oraz poczucie, że dany kierunek nie spełnia oczekiwań (1 osoba, 1,8%).

Wyniki dotyczące powodów rezygnacji ze studiów wskazują na kilka kluczowych czynników, które determinują decyzję o zakończeniu edukacji. Najczęściej wymienianą przyczyną była brak zainteresowania kierunkiem studiów, wskazany przez 82,5% respondentów. Zgodnie z literaturą, brak wewnętrznej motywacji do kontynuowania nauki jest jednym z głównych powodów, dla których studenci decydują się na rezygnację z edukacji wyższej. Badania dotyczące motywacji edukacyjnych wskazują, że brak pasji i zainteresowania przedmiotami może prowadzić do niskiego zaangażowania w naukę, co w konsekwencji skutkuje porzuceniem studiów (Deci & Ryan, 2000). Osoby, które nie identyfikują się z wybranym kierunkiem studiów, często tracą motywację do kontynuowania nauki.

Kolejną istotną przyczyną rezygnacji były trudności naukowe, które wskazało 59,6% respondentów. Trudności w nauce są dobrze udokumentowane w literaturze jako jeden z głównych stresorów, z którymi borykają się studenci. Wymagający program nauczania, presja związana z egzaminami oraz brak odpowiednich strategii uczenia się mogą prowadzić do frustracji i decyzji o zakończeniu edukacji (Misra & McKean, 2000). Trudności naukowe mogą również wynikać z braku wsparcia akademickiego, które jest kluczowe w procesie przystosowywania się do życia studenckiego.

Złe decyzje życiowe, które wskazało 57,9% badanych, to kolejny ważny czynnik wpływający na rezygnację ze studiów. Może to obejmować różnorodne sytuacje życiowe,

takie jak zmiana planów zawodowych, problemy osobiste lub nieprzewidziane okoliczności. Takie decyzje mogą być związane z rozwojem tożsamości młodego człowieka, który w trakcie studiów może odkrywać nowe pasje i cele życiowe (Schwartz, 2010). Rezygnacja z kierunku studiów może być więc częścią procesu poszukiwania własnej ścieżki życiowej.

Problemy finansowe, wskazane przez 47,4% respondentów, również są znaczącym czynnikiem w procesie rezygnacji ze studiów. Koszty studiowania, w tym czesne, podręczniki i koszty życia, mogą stanowić poważne obciążenie, szczególnie w przypadku osób, które nie mają wystarczających środków finansowych lub wsparcia ze strony rodziny. W literaturze wskazuje się, że trudności finansowe są jednym z głównych powodów, dla których studenci rezygnują ze studiów lub zmieniają uczelnię (Hossler et al., 1999).

Z kolei problemy zdrowotne, które wskazało 14% respondentów, są mniejszym, ale nadal istotnym czynnikiem rezygnacji. W przypadku przewlekłych chorób lub problemów zdrowotnych studenci mogą nie być w stanie kontynuować nauki w tradycyjnej formie, co prowadzi do przerwania studiów.

Natomiast presja ze strony rodziny oraz poczucie, że dany kierunek nie spełnia oczekiwań były wskazywane przez zaledwie 1,8% respondentów. To sugeruje, że presja zewnętrzna w zakresie wyboru studiów nie jest tak silnym determinantem rezygnacji, jak czynniki wewnętrzne, takie jak brak zainteresowania kierunkiem czy trudności w nauce. Może to również wskazywać na rosnącą autonomię studentów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i większą rolę, jaką odgrywają ich osobiste przekonania i motywacje w kształtowaniu ścieżki edukacyjnej (Schwartz, 2010).

W odpowiedzi na pytanie dotyczące sposobów zmniejszenia zjawiska dropoutu w Polsce najczęściej respondentów, bo 61,4% (35 osób), wskazało potrzebę większego wsparcia

finansowego dla studentów. Elastyczność programów studiów została uznana za ważną przez 57,9% ankietowanych (33 osoby), natomiast 47,4% (27 osób) zasugerowało konieczność dostarczania większej ilości informacji o kierunkach studiów i rynku pracy. Programy wsparcia psychologicznego uznano za istotne 45,6% badanych (26 osób), a 40,4% (23 osoby) widzi rozwiązanie w lepszym doradztwie zawodowym. Mniej popularne propozycje to obniżenie wymagań stawianych studentom (35,1%, 20 osób), gratyfikacja działań dodatkowych (19,3%, 11 osób) oraz programy mentoringowe (15,8%, 9 osób). Tylko 1 osoba (1,8%) wspomniała o szkoleniach lub programach skierowanych do rodziców.

Najczęściej wskazywaną propozycją (61,4%) jest potrzeba większego wsparcia finansowego dla studentów. W literaturze wskazuje się, że trudności finansowe są jednym z głównych powodów rezygnacji ze studiów (Hossler et al., 1999). Studenci, którzy borykają się z problemami finansowymi, często muszą podejmować pracę zawodową, co może prowadzić do obniżenia zaangażowania w naukę i w konsekwencji do rezygnacji z edukacji wyższej. Dlatego zwiększenie wsparcia finansowego, np. w postaci stypendiów lub ulg, może pomóc w zmniejszeniu presji finansowej i umożliwić studentom lepsze skupienie się na nauce.

Kolejną istotną propozycją jest elastyczność programów studiów, którą uznało za ważną 57,9% respondentów. Współczesne badania wskazują na rosnącą potrzebę dostosowywania programów edukacyjnych do indywidualnych potrzeb studentów, zarówno pod względem tempa nauki, jak i dostępności kursów (Gulati, 2013). Elastyczność może pomóc studentom w dostosowaniu edukacji do ich innych zobowiązań, takich jak praca zawodowa, a także pozwolić im na lepsze dostosowanie wyboru przedmiotów do swoich zainteresowań i kariery zawodowej.

Sugerowana przez 47,4% respondentów potrzeba dostarczania większej ilości informacji o kierunkach studiów i rynku pracy wskazuje na istotną rolę doradztwa edukacyjnego. Studenci często podejmują decyzje o wyborze kierunku studiów w oparciu o ograniczone informacje o możliwych ścieżkach zawodowych i wymaganiach rynku pracy. W literaturze podkreśla się, że odpowiednia informacja i doradztwo mogą znacząco wpłynąć na świadome wybory edukacyjne (Brown, 2002).

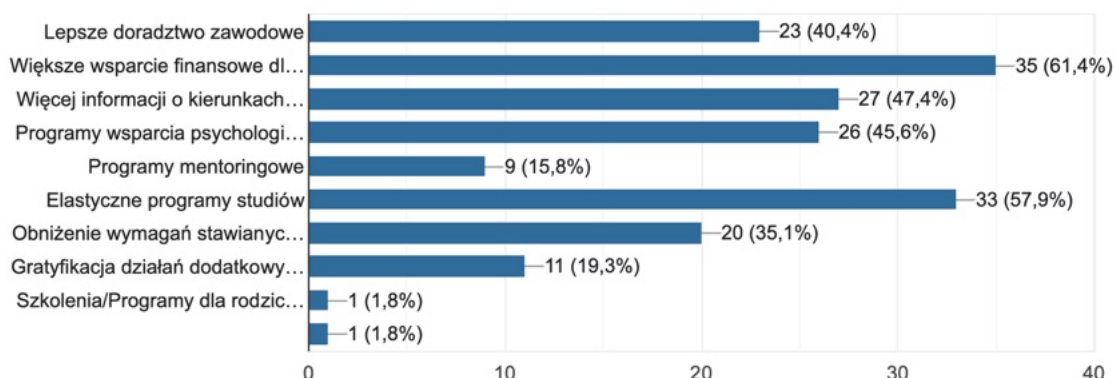
Programy wsparcia psychologicznego (45,6%) oraz lepsze doradztwo zawodowe (40,4%) są kolejnymi rozwiązaniami wskazanymi przez respondentów. Współczesne badania nad edukacją wyższą wskazują, że wsparcie psychologiczne i doradztwo zawodowe mogą pomóc studentom w radzeniu sobie z problemami emocjonalnymi i stresami związanymi z nauką, a także w lepszym dopasowaniu ich wyborów edukacyjnych do przyszłych możliwości zawodowych (Tinto, 1993; Brown, 2002). Stres związany z nauką, problemami osobistymi i niepewnością co do przyszłości może prowadzić do obniżenia motywacji i decyzji o rezygnacji ze studiów. Programy wsparcia psychologicznego mogą pomóc w radzeniu sobie z tymi trudnościami.

Propozycje takie jak obniżenie wymagań stawianych studentom (35,1%), gratyfikacja działań dodatkowych (19,3%) czy programy mentoringowe (15,8%) stanowią mniej popularne, ale także istotne elementy, które mogą wpłynąć na decyzje edukacyjne. W literaturze wskazuje się, że obniżenie wymagań akademickich w sposób, który nie obniża jakości edukacji, może pomóc w zwiększeniu poczucia osiągnięć i motywacji studentów (Tinto, 1993). Programy mentoringowe, choć mniej popularne, mogą odgrywać ważną rolę w wspieraniu studentów w ich rozwoju osobistym i akademickim.

Na końcu, wspomnienie o szkoleniach lub programach skierowanych do rodziców przez jednego respondenta (1,8%) pokazuje, że wsparcie rodzinne, choć często istotne w procesie edukacyjnym, nie zostało uznane przez większość badanych za kluczowy czynnik w zmniejszeniu dropoutu. Niemniej jednak, warto zauważyć, że wsparcie ze strony rodziny jest istotne, zwłaszcza w kontekście decyzji o wyborze studiów, jak również w radzeniu sobie z trudnościami emocjonalnymi (Eccles et al., 2003).

Co Twoim zdaniem, mogłoby pomóc w zmniejszeniu zjawiska dropoutu w Polsce? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

57 odpowiedzi

Na pytanie dotyczące oceny systemu edukacyjnego w Polsce w kontekście przygotowania uczniów do podjęcia studiów wyższych, 57,9% respondentów uznało, że system ten nie spełnia swojej roli. Odpowiedź twierdzącą wskazało jedynie 5,3% badanych, natomiast 36,8% osób miało trudności z jednoznaczną oceną.

W literaturze często podkreśla się, że tradycyjny system edukacyjny, skoncentrowany na nauczaniu teoretycznym, nie zawsze dostarcza uczniom odpowiednich umiejętności praktycznych i krytycznego myślenia, które są niezbędne na studiach wyższych (OECD, 2019). Uczniowie, którzy kończą szkołę średnią, mogą mieć trudności z przystosowaniem się do wyższych standardów nauczania, które wymagają większej samodzielności, zdolności do analitycznego myślenia oraz umiejętności rozwiązywania problemów w bardziej złożonych kontekstach.

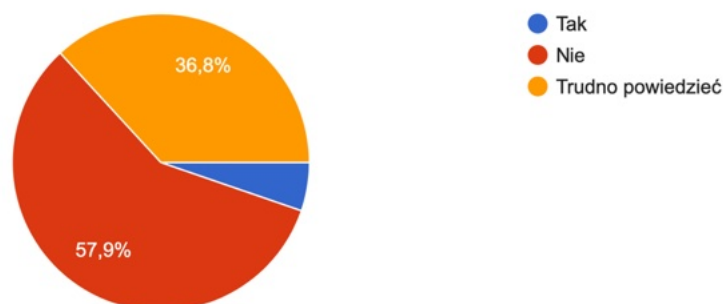
Zaledwie 5,3% badanych uznało, że system edukacyjny w Polsce spełnia swoją rolę w przygotowaniu do studiów wyższych, co może sugerować, że osoby te dostrzegają poprawę jakości nauczania lub lepsze przygotowanie uczniów w określonych szkołach czy placówkach edukacyjnych. Może to również wskazywać na subiektywną ocenę, gdzie różnice w ocenie systemu mogą wynikać z doświadczeń osób, które miały dostęp do lepszych zasobów edukacyjnych lub wsparcia w trakcie nauki.

Z kolei 36,8% respondentów, którzy mieli trudności z jednoznaczną oceną, może wskazywać na brak jasności co do roli, jaką system edukacyjny odgrywa w przygotowywaniu do studiów. W tym przypadku uczniowie mogą dostrzegać zarówno mocne, jak i słabe strony systemu, ale nie są w stanie sformułować jednoznacznej opinii. Tego rodzaju postawy mogą wynikać z różnic w indywidualnych doświadczeniach edukacyjnych, a także z różnorodności poziomu przygotowania uczniów w zależności od regionu czy szkoły.

W literaturze edukacyjnej często podkreśla się potrzebę dostosowania programów nauczania do zmieniających się wymagań rynku pracy oraz wymagań uczelni wyższych, a także rosnącego znaczenia nauczania umiejętności miękkich, takich jak komunikacja, współpraca, kreatywność czy umiejętność rozwiązywania problemów. Zatem poprawa jakości edukacji na poziomie średnim, szczególnie w zakresie rozwijania umiejętności praktycznych i samodzielnego myślenia, może przyczynić się do lepszego przygotowania uczniów do podjęcia studiów wyższych.

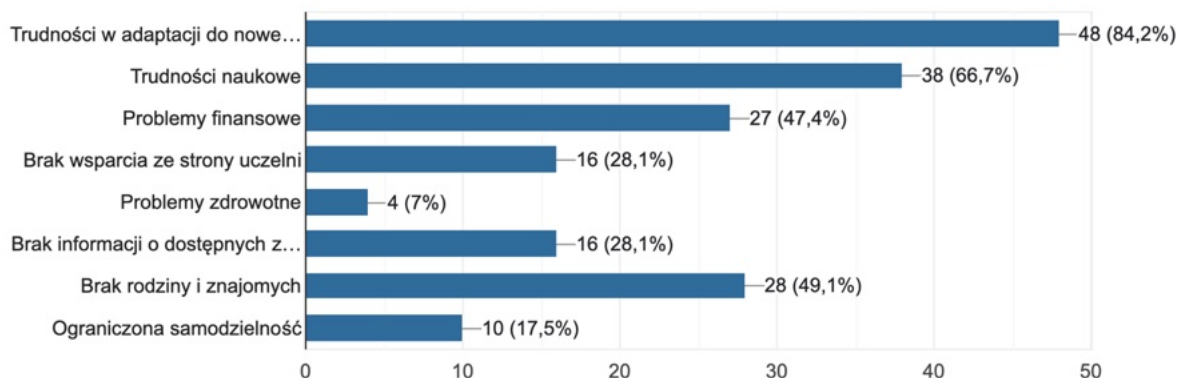
Czy uważasz, że system edukacyjny w Polsce dobrze przygotowuje uczniów do podjęcia studiów wyższych?

57 odpowiedzi

Co uważasz za największe wyzwania, przed którymi stoją studenci pierwszego roku? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

57 odpowiedzi

Respondenci wskazali, że największym wyzwaniem, przed którym stoją studenci pierwszego roku, są trudności w adaptacji do nowego środowiska akademickiego, co zaznaczyło 84,2% badanych (48 osób). Trudności naukowe zostały wskazane przez 66,7% ankietowanych (38 osób), a problemy finansowe przez 47,4% (27 osób). Brak rodziny i znajomych stanowił wyzwanie dla 49,1% badanych (28 osób), natomiast brak wsparcia ze strony uczelni oraz brak informacji o dostępnych zasobach wskazało po 28,1% respondentów (po 16 osób). Problemy zdrowotne zostały uznane za wyzwanie przez 7% badanych (4 osoby), a ograniczona samodzielność przez 17,5% (10 osób).

Wyniki badania dotyczące wyzwań, przed którymi stoją studenci pierwszego roku, wskazują na kilka kluczowych obszarów, które mogą wpływać na ich adaptację do życia akademickiego. Najczęściej wymienianym wyzwaniem jest adaptacja do nowego środowiska akademickiego, wskazana przez 84,2% respondentów. To potwierdza powszechnie znane trudności, z jakimi borykają się studenci, wchodząc do nowych, często bardziej wymagających i zróżnicowanych środowisk edukacyjnych. W literaturze adaptacja do życia akademickiego jest uznawana za jedno z najważniejszych wyzwań, z którymi muszą zmierzyć się młodzi ludzie (Tinto, 1993). W tym procesie studenci muszą przystosować się do nowych norm społecznych, metod nauczania, a także nabyć umiejętności samodzielnego zarządzania czasem i nauką. Trudności w tym zakresie mogą prowadzić do spadku motywacji i poczucia izolacji.

Drugim najczęściej wskazywanym wyzwaniem są trudności naukowe, na które zwróciło uwagę 66,7% respondentów. Trudności te mogą obejmować zarówno problemy związane z intensywnością nauki, jak i z trudnościami w przyswajaniu materiału. Badania nad adaptacją do studiów wyższych podkreślają, że studenci często borykają się z wyzwaniami związanymi z bardziej wymagającym systemem edukacyjnym oraz koniecznością samodzielnego rozwiązywania problemów (Misra & McKean, 2000).

Ponadto, studenci pierwszego roku często doświadczają lęku przed nieznanym materiałem i nowymi metodami nauczania, co może skutkować poczuciem niepewności.

Problemy finansowe, wskazane przez 47,4% respondentów, również są istotnym wyzwaniem, z którym zmagają się duża część studentów. Koszty życia, czesne oraz wydatki związane z nauką i codziennym funkcjonowaniem stanowią dużą barierę, szczególnie dla osób, które nie mają wystarczającego wsparcia finansowego. W literaturze wskazuje się, że problemy finansowe mogą negatywnie wpływać na zaangażowanie akademickie i prowadzić do decyzji o rezygnacji z nauki (Hossler et al., 1999). Dodatkowo, studenci muszą często godzić naukę z pracą, co może wpływać na ich wyniki edukacyjne i samopoczucie.

Wyniki wskazują także na wyzwanie związane z brakiem rodziny i znajomych, które odczuwają 49,1% badanych. Dla wielu studentów, szczególnie tych, którzy uczą się z dala od domu, poczucie izolacji i brak wsparcia emocjonalnego mogą stanowić istotny stresor. Badania pokazują, że brak wsparcia ze strony rodziny i bliskich może prowadzić do osamotnienia, a także obniżyć poczucie przynależności do społeczności akademickiej (Tinto, 1993). W kontekście życia akademickiego, wsparcie ze strony rodziny jest kluczowe w radzeniu sobie z wyzwaniami, szczególnie w początkowym okresie studiów.

Mniej popularnymi, ale nadal istotnymi wyzwaniami są brak wsparcia ze strony uczelni oraz brak informacji o dostępnych zasobach, które wskazało po 28,1% respondentów. To wskazuje na potrzebę lepszego komunikowania studentom dostępnych usług wsparcia, takich jak doradztwo akademickie, programy pomocy psychologicznej czy zasoby edukacyjne. Przejrzystość i łatwy dostęp do takich zasobów mogą pomóc studentom w lepszym radzeniu sobie z wyzwaniami, które napotykają w trakcie studiów.

Problemy zdrowotne (7%) oraz ograniczona samodzielność (17,5%) zostały uznane za mniejsze wyzwania w porównaniu do innych czynników. Niemniej jednak, mogą one mieć istotny wpływ na komfort życia akademickiego, szczególnie w przypadku studentów zmagających się z przewlekłymi problemami zdrowotnymi lub trudnościami w adaptacji do samodzielnego życia.

Rekomendacje i interpretacja wyników

Rekomendacje wynikające z badań

Rekomendacje dotyczące przeciwdziałania zjawisku drop out'u na podstawie analizy literatury

Zjawisko przedwczesnego opuszczania szkoły, znane jako drop-out, stanowi poważne wyzwanie dla sektora edukacyjnego (w tym sektora szkolnictwa wyższego), zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej. Drop-out wpływa negatywnie nie tylko na

jednostki, które rezygnują z edukacji, ale także na społeczeństwo, obciążając system ekonomicznie i społecznie. Uczelnie, szkoły ponadpodstawowe oraz rządy wielu krajów intensywnie poszukują skutecznych rozwiązań, które mogą zminimalizować to zjawisko. Niniejszy rozdział dotyczący rekomendacji opiera się na wszechstronnej analizie literatury, a także wynikach badań jakościowych i ilościowych, które przybliżają przyczyny rezygnacji z nauki oraz proponują efektywne działania profilaktyczne i interwencyjne.

Rekomendacje zawarte w tym rozdziale skupiają się na trzech głównych poziomach: instytucjonalnym, szkolnym i rządowym, ponieważ każdy z tych szczebli ma istotny wpływ na obniżenie wskaźników drop-outu. W kontekście uczelni rekomendacje obejmują wdrażanie systemów doradztwa edukacyjnego i zawodowego, które pomagają studentom lepiej dostosować wybór kierunku studiów do ich predyspozycji i zainteresowań. Proponowane są również działania wspierające orientację nowych studentów oraz elastyczne plany studiów, które pozwalają na pogodzenie nauki z pracą zawodową. Kluczowym elementem jest też wdrażanie zajęć praktycznych, co odpowiada na potrzeby rynku pracy i buduje realne kompetencje zawodowe.

Dla szkół ponadpodstawowych kluczowe jest wczesne wdrażanie doradztwa edukacyjnego, które przygotuje uczniów do świadomego wyboru dalszej ścieżki akademickiej i zawodowej. Organizacja zajęć pokazowych na uczelniach oraz bezpośrednie spotkania z aktualnymi studentami umożliwią lepsze zapoznanie się z wymaganiami i realiami studiów, zmniejszając ryzyko nietrafionych wyborów, które często prowadzą do rezygnacji.

Na poziomie rządowym analiza wskazuje na konieczność tworzenia i wspierania programów doradczych, które będą dostosowane do potrzeb młodzieży oraz na rozwijanie narzędzi informacyjnych, takich jak internetowe platformy edukacyjne, ułatwiające dostęp do danych o programach studiów, możliwościach kariery i wymaganiach rekrutacyjnych. Rekomendacje te obejmują także wsparcie finansowe, które umożliwi studentom koncentrację na nauce bez nadmiernych obciążeń finansowych.

Jako autorzy wierzymy, że ten rozdział przedstawia kompleksowy zestaw rekomendacji, oparty na analizie dobrych praktyk międzynarodowych oraz krajowych, które skutecznie minimalizują zjawisko drop-outu, wspierając młodych ludzi na każdym etapie ich ścieżki edukacyjnej.

Rekomendacje dla szkolnictwa wyższego

1) System doradztwa edukacyjnego i zawodowego:

- a) **Wprowadzenie doradztwa edukacyjnego dla studentów, dopasowanego do ich predyspozycji i zainteresowań.**

Jak czytamy na stronie Komisji Europejskiej „W Polsce nie istnieje sformalizowany, wynikający z ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, system poradnictwa

ogólnego na uczelniach.”¹³ Należy jednak nadmienić, że na wielu uczelniach funkcjonują **akademickie biura karier (ABK)**, które służą pomocą studentom i absolwentom uczelni wyższej w skutecznym wejściu i funkcjonowaniu na rynku pracy¹⁴. W tym miejscu należy wskazać główne zadania ABK, którymi są:

- dostarczanie studentom i absolwentom szkoły wyższej informacji o rynku pracy i możliwościach podnoszenia kwalifikacji zawodowych
- zbieranie, klasyfikowanie i udostępnianie ofert pracy, staży i praktyk zawodowych
- prowadzenie bazy danych studentów i absolwentów uczelni zainteresowanych znalezieniem pracy
- pomoc pracodawcom w pozyskiwaniu odpowiednich kandydatów na wolne miejsca pracy oraz staże zawodowe
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy
- współpraca z centrum informacji i planowania kariery zawodowej funkcjonującym w ramach wojewódzkiego urzędu pracy w aktualizowaniu i upowszechnianiu informacji zawodowych.

Analiza wyżej wskazanych zadań, potwierdza, że uczelnie w kraju dostarczają możliwość uzyskania wsparcia w zakresie doradztwa zawodowego, kluczowe w tym kontekście jest zbadanie, aktywności studentów w kontekście reagowania na oferty ABK. Niniejsze działania zgodnie z dostępną literaturą i informacjami są zdecentralizowane. Analizie podlegać mogą wyłącznie raporty poszczególnych ABK.

b) Organizacja tutoringu i konsultacji z pedagogami na etapie rekrutacji, by lepiej dopasować kandydata do wybranego kierunku studiów.

Niewątpliwie dzięki indywidualnym konsultacjom studenci mogą bardziej świadomie wybrać kierunek dalszego rozwoju (np. przy wyborze studiów magisterskich), co minimalizuje ryzyko drop-outu wynikające z nietrafionych decyzji edukacyjnych. Wstępne spotkania z tutorami oraz doradcami akademickimi pomagają wyjaśnić specyfikę programu studiów i wstępnie zaplanować ścieżkę kształcenia, wspierając tym samym przyszłą satysfakcję i zaangażowanie studentów.

Należy nadmienić, że polski system doradztwa zawodowego obejmuje wszystkie etapy edukacji, wspierając uczniów w podejmowaniu świadomych decyzji zawodowych przez dostarczanie informacji o kierunkach kształcenia i zawodach. Na poziomie szkół wyższych rekomenduje się wprowadzenie rozwiniętego systemu doradztwa

---

¹³ <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/pl/national-education-systems/poland/orientacja-i-poradnictwo-na-poziomie-szkolnictwa-wyzszego>

¹⁴ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230000735>

edukacyjnego i zawodowego. Taki system powinien zapewniać konsultacje indywidualne i grupowe oraz angażować doradców zawodowych i wykładowców w pomoc studentom w wyborze ścieżek kariery, integrując wiedzę akademicką z wymogami rynku pracy, co przyczyni się do ograniczenia drop-outu (zgodnie z art. 26a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r.).

2) Orientacja i integracja społeczna

a) Organizacja obowiązkowych tygodni orientacyjnych dla nowych studentów

Obowiązkowe tygodnie orientacyjne, znane jako orientation week, są kluczowe w procesie integracji społecznej nowych studentów. Jak wynika z raportów Komisji Europejskiej, tego typu działania wspierają adaptację w nowym środowisku akademickim, umożliwiając poznanie zasad funkcjonowania uczelni oraz dostępnych form wsparcia (Tinto, 1987; Engle i Tinto, 2008). Spotkania z przedstawicielami samorządu studenckiego, administracją oraz wykładowcami pozwalają na zbudowanie poczucia przynależności do społeczności akademickiej.

Badania Tinto (1987) wskazują, że integracja społeczna i akademicka w pierwszych tygodniach studiów znacząco zwiększa zaangażowanie studentów oraz zmniejsza ryzyko rezygnacji z nauki. Uczelnie, które wdrażają kompleksowe programy orientacyjne, umożliwiają studentom szybsze odnalezienie się w nowym środowisku oraz efektywniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów wsparcia.

b) Tworzenie programów integracyjnych wspierających relacje społeczne

Programy integracyjne, takie jak warsztaty, szkolenia z zarządzania czasem czy wydarzenia nieformalne (np. pikniki integracyjne), mają istotny wpływ na budowanie relacji społecznych w środowisku akademickim. Komisja Europejska podkreśla, że takie inicjatywy wspierają adaptację studentów, szczególnie wśród osób pochodzących z różnych środowisk społeczno-ekonomicznych (Tinto, 1987; Engle i Tinto, 2008).

Tinto (1987) w swoich badaniach wykazał, że studenci, którzy czują się częścią społeczności uczelnianej, mają wyższe szanse na ukończenie studiów. Wprowadzenie programów integracyjnych, łączących zarówno aspekty formalne, jak i nieformalne, jest szczególnie istotne w polskim systemie edukacyjnym, gdzie wsparcie społeczne może być czynnikiem decydującym o kontynuacji studiów.

Rekomenduje się, aby polskie uczelnie formalizowały programy orientacyjne i integracyjne jako część obowiązkowych działań w strukturze roku akademickiego, co nie tylko poprawi doświadczenie studentów, ale również przyczyni się do zmniejszenia drop-outu.

3) Monitorowanie zjawiska

W ostatnich latach przeprowadzono liczne badania dotyczące monitorowania postępów studentów oraz identyfikacji osób zagrożonych rezygnacją ze studiów. W 2019 roku

Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy (OPI PIB) opublikował raport pt. "Zjawisko drop-outu na polskich uczelniach", który analizuje skalę i przyczyny tego zjawiska w Polsce. Raport ten podkreśla znaczenie systematycznego monitorowania ścieżek kształcenia studentów w celu wczesnego wykrywania sygnałów mogących wskazywać na ryzyko rezygnacji z nauki.

Dodatkowo, w 2023 roku Instytut Rozwoju Szkolnictwa Wyższego (IRSW) zorganizował szkolenie online pt. "Skuteczne metody przeciwdziałania dropoutowi", które koncentrowało się na identyfikacji studentów zagrożonych rezygnacją na wczesnym etapie oraz wdrażaniu skutecznych działań wspierających. Program szkolenia obejmował m.in. omówienie systemów monitorowania postępów studentów oraz analizę ryzyka drop-outu.

W kontekście europejskim, Komisja Europejska w swoich raportach zwraca uwagę na potrzebę wdrażania kompleksowych systemów wsparcia dla studentów, które obejmują monitorowanie ich postępów oraz oferowanie wsparcia psychologicznego i doradczego. Takie podejście ma na celu zwiększenie retencji studentów i poprawę ich wyników edukacyjnych.

Warto również zauważyć, że Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) ogłosiło konkurs pt. "Efektywne zarządzanie uczelnią w celu minimalizowania zjawiska drop-outu (FERS 1.05)", którego celem jest wsparcie uczelni w opracowywaniu i wdrażaniu strategii przeciwdziałania rezygnacji studentów z nauki. W ramach konkursu promowane są działania takie jak monitorowanie postępów studentów, zapewnienie wsparcia psychologicznego oraz promowanie zaangażowania w życie akademickie.

4) Elastyczność programów studiów

Elastyczność programu studiów jest jednym z kluczowych czynników przeciwdziałania drop-outowi, szczególnie wśród studentów łączących edukację z pracą zawodową. Jak wynika z *DROP-OUT_RAPORT OPI PIB (2019)*, dostosowanie planu zajęć i umożliwienie studentom większego wyboru przedmiotów pozwala im lepiej dopasować ścieżkę kształcenia do swoich potrzeb i zainteresowań. Takie podejście wspiera zarówno motywację do nauki, jak i zdolność studentów do efektywnego zarządzania czasem w obliczu obowiązków zawodowych i osobistych.

Nowoczesne podejścia do elastyczności programu studiów zakładają:

- możliwość indywidualizacji planów studiów poprzez wybór przedmiotów fakultatywnych,
- stosowanie hybrydowych metod nauczania (online i stacjonarne), które zwiększają dostępność zajęć,
- tworzenie specjalnych harmonogramów zajęć wieczorowych lub weekendowych dla osób pracujących.

Według badań Aulck et al. (2021), uczelnie, które oferują studentom większą elastyczność w organizacji studiów, zauważają wyraźnie niższe wskaźniki drop-outu. Umożliwienie studentom dostosowania tematyki zajęć do ich celów zawodowych zwiększa także poczucie satysfakcji z edukacji i buduje ich zaangażowanie.

W kontekście polskiego systemu edukacji, raport OPI PIB wskazuje, że wiele uczelni nadal oferuje ograniczone możliwości w zakresie indywidualizacji programu studiów. Wprowadzenie bardziej elastycznych rozwiązań może jednak istotnie wpłynąć na poprawę wyników retencyjnych wśród studentów.

5) Wsparcie praktyczne i zawodowe

Integracja praktycznego podejścia w programie studiów jest istotnym czynnikiem zwiększającym zaangażowanie studentów i przygotowującym ich do wymagań współczesnego rynku pracy. Jak wskazuje *DROP-OUT_RAPORT OPI PIB (2019)*, włączenie projektów zaliczeniowych i innych form praktycznego kształcenia pozwala studentom rozwijać umiejętności zawodowe, które są bezpośrednio przydatne w ich przyszłej pracy. Takie podejście może również zmniejszać ryzyko drop-outu poprzez zwiększenie poczucia celowości studiów.

Działania wspierające integrację praktycznego podejścia w programie studiów obejmują:

- realizację projektów zaliczeniowych powiązanych z rzeczywistymi problemami branżowymi,
- współpracę z firmami i organizacjami w celu organizowania praktyk oraz staży zawodowych,
- organizację warsztatów i szkoleń prowadzonych przez specjalistów z danej dziedziny,
- wprowadzenie do programów studiów przedmiotów o charakterze praktycznym, np. zarządzanie projektami, komunikacja w biznesie, analiza danych.

Badania Engle i Tinto (2008) oraz Aulck et al. (2021) wskazują, że programy studiów wzbogacone o praktyczne elementy zwiększają zaangażowanie studentów, co prowadzi do wyższych wskaźników ukończenia studiów. Włączenie praktyki zawodowej nie tylko odpowiada na potrzeby rynku pracy, ale również zwiększa poczucie kompetencji i satysfakcji wśród studentów, co jest kluczowe dla ich dalszej motywacji do nauki.

W Polsce raport OPI PIB (2019) podkreśla, że choć niektóre uczelnie już stosują praktyczne podejście w swoich programach, jest to nadal wyzwanie dla wielu instytucji. Rozszerzenie tego typu działań wymaga ścisłej współpracy między uczelniami a sektorem prywatnym oraz większej elastyczności w programach studiów.

6) Rozwój kompetencji miękkich

Wprowadzenie kursów rozwijających kompetencje miękkie, takie jak komunikatywność, kreatywność, czy zarządzanie stresem, stanowi kluczowy element wspierający studentów w przygotowaniu do wymagań współczesnego rynku pracy. *DROP-OUT_RAPORT OPI PIB (2019)* podkreśla, że rozwój tych umiejętności nie tylko zwiększa atrakcyjność absolwentów w oczach pracodawców, ale także może przyczynić się do zmniejszenia ryzyka drop-outu. Kompetencje miękkie wspierają studentów w radzeniu sobie z presją akademicką, efektywnym zarządzaniu czasem i nawiązywaniu relacji społecznych w środowisku uczelnianym.

Kluczowe działania obejmują:

- Wprowadzenie obowiązkowych kursów z zakresu komunikacji interpersonalnej i pracy zespołowej, które przygotowują studentów do współpracy w różnorodnych środowiskach.
- Organizowanie warsztatów z zarządzania stresem i emocjami, które pomagają studentom radzić sobie z wyzwaniami akademickimi oraz osobistymi.
- Zachęcanie studentów do udziału w zajęciach wspierających kreatywne myślenie i innowacyjność, co umożliwi rozwój umiejętności kluczowych w dynamicznie zmieniającym się świecie pracy.

Badania przeprowadzone przez Aulck et al. (2021) wskazują, że studenci, którzy uczestniczą w zajęciach rozwijających kompetencje miękkie, wykazują większe zaangażowanie w naukę i osiągają lepsze wyniki akademickie. Ponadto, Engle i Tinto (2008) zauważają, że integracja kursów z zakresu kompetencji miękkich zwiększa poczucie wartości studiów wśród studentów, co przekłada się na mniejszą liczbę rezygnacji.

Kontekst polski

Raport OPI PIB (2019) zauważa, że polskie uczelnie coraz częściej wprowadzają elementy wspierające rozwój kompetencji miękkich w ramach programów studiów, jednak działania te są nadal zróżnicowane między uczelniami. Wprowadzenie spójnej strategii rozwoju kompetencji miękkich w ramach programu studiów mogłoby znacząco wpłynąć na poprawę retencji studentów oraz ich przygotowanie do wyzwań zawodowych.

Podsumowanie

Raport poświęcony problemowi przedwczesnego opuszczania systemu edukacyjnego (tzw. drop-out) w Polsce analizuje przyczyny tego zjawiska oraz proponuje rekomendacje mające na celu jego ograniczenie. Zjawisko to ma poważne konsekwencje społeczne i gospodarcze, wpływając na rozwój kapitału ludzkiego, rynek pracy oraz poziom wykształcenia w społeczeństwie. Choć zjawisko drop-outu jest powszechne na całym świecie, w Polsce jego przyczyny są złożone, obejmując zarówno czynniki indywidualne (trudności materialne, emocjonalne, brak wsparcia), jak i systemowe (niedostosowanie programów edukacyjnych, problemy organizacyjne na uczelniach).

W szczególności, zjawisko to jest bardziej obecne w szkołach zawodowych oraz wśród studentów kierunków technicznych, gdzie wymagania edukacyjne są wysokie, a wsparcie dydaktyczne ograniczone. Warto również zauważyć, że regiony o niższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, takie jak województwa wschodnie, mają wyższe wskaźniki przedwczesnego opuszczania szkół, co sugeruje konieczność skupienia się na dostosowaniu strategii edukacyjnych do zróżnicowanych warunków regionalnych.

Badania wykazują, że kluczowymi przyczynami rezygnacji ze studiów są trudności w nauce, brak motywacji, problemy finansowe oraz niepewność co do przyszłości zawodowej. Wśród proponowanych rozwiązań znalazły się działania wspierające studentów, takie jak większe wsparcie finansowe, elastyczność programów studiów, lepsza organizacja orientacji na uczelniach, a także systemy doradztwa edukacyjnego i zawodowego.

Raport podkreśla, że wprowadzenie programów mentoringowych, rozwój kompetencji miękkich, jak zarządzanie stresem i komunikacja, a także wdrażanie systemów monitorowania postępów studentów mogłyby znacząco wpłynąć na poprawę sytuacji. Ponadto, zaleca się większą współpracę między uczelniami a rynkiem pracy, aby lepiej dostosować programy do potrzeb zawodowych.

Wnioski płynące z raportu mogą stanowić podstawę do tworzenia bardziej efektywnych rozwiązań w zakresie polityki edukacyjnej, które zmniejszą wskaźniki drop-outu, poprawiając tym samym konkurencyjność społeczeństwa i jego rozwój.